

DIGITALNA TRANSFORMACIJA RAČUNOVODSTVA: INSTITUCIONALNI OKVIR, IZAZOVI I IMPLIKACIJE ZA ANALIZU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA U SRBIJI

Vučurević Slaviša¹

Jovanović Zoran²

Jovanović Dejan³

Paunović Goran⁴

Sažetak: Digitalna transformacija savremenog računovodstva menja način prikupljanja, obrade i interpretacije finansijskih informacija, čime se tradicionalne funkcije računovodstva preoblikuju u dinamičan analitičko-upravljački sistem. Istraživanje je imalo za cilj da ispita kako digitalne tehnologije utiču na strukturu i analitičku upotrebljivost računovodstvenih podataka, sa posebnim osvrtom na institucionalni i tehnološki okvir u Srbiji. Primenom desk-istraživanja analizirani su teorijski modeli, regulatorni dokumenti, relevantna literatura i praksa odabranih preduzeća sa Beogradske berze.

¹ College of Academic Studies „Dositej”, Bulevar vojvode Putnika 7, 11000 Belgrade, slavivavucurevic@gmail.rs, <https://orcid.org/0009-0001-4194-3297>

² College of Academic Studies „Dositej”, Bulevar vojvode Putnika 7, 11000 Belgrade, zojo30@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-8659-1547>

³ College of Academic Studies „Dositej”, Bulevar vojvode Putnika 7, 11000 Belgrade, dositejada@yahoo.com

⁴ University Business Academy, Faculty of Economics and Engineering Management in Novi Sad, Cvećarska 2, Novi Sad, paunovicgoran.ns@gmail.com

Rezultati su pokazali da digitalna transformacija doprinosi većoj tačnosti, transparentnosti i efikasnosti finansijskog izveštavanja, ali da njena puna analitička primena još nije ostvarena. Uočen je jaz između formalno uvedenih digitalnih procesa i stvarne integracije analitičkih alata u računovodstvenu praksu. Ključni izazovi odnose se na standardizaciju formata, razvoj digitalnih kompetencija i sigurnost podataka. Istraživanje ukazuje da digitalno računovodstvo u Srbiji predstavlja tranzicionu fazu između tehničke digitalizacije i analitičke transformacije. Dobijeni nalazi imaju naučni značaj u sistematizaciji savremenih pristupa digitalnom računovodstvu i praktičnu vrednost za unapređenje institucionalnih i profesionalnih kapaciteta u oblasti finansijskog izveštavanja i analize.

Ključne reči: digitalna transformacija, računovodstvene funkcije, finansijsko izveštavanje, analiza finansijskih izveštaja, digitalno računovodstvo, informacione tehnologije, poslovna analitika.

UVOD

U poslednjoj deceniji, proces digitalne transformacije poslovnih funkcija postao je ključna tema globalne praktične i naučne rasprave. Iako su digitalne tehnologije dugo bile posmatrane kao neutralna sredstva za unapređenje efikasnosti, novija istraživanja ukazala su da one fundamentalno menjaju logiku organizacionog delovanja, odnose moći i načine odlučivanja (Vial, 2019; Verhoef et al., 2021). Računovodstvo, kao centralni informacioni podsistem svakog preduzeća, pokazalo se posebno osetljivim na ove promene: digitalni alati ne menjaju samo tehniku obrade podataka, već i epistemološki okvir u kome se računovodstvene informacije proizvode, interpretiraju i koriste. Uprkos opštem konsenzusu o značaju digitalne transformacije, brojna pitanja ostala su otvorena. Prvo, granice između automatizacije i stvarne transformacije računovodstvenih funkcija nisu uvek jasno razgraničene. Dok jedni digitalizaciju računovodstva posmatraju pre svega kroz tehnološku prizmu (ACCA, 2020), drugi naglašavaju njen strateški i analitički karakter, ukazujući da digitalne tehnologije menjaju samu suštinu računovodstvene analize (IFAC, 2021). Drugo, u praksi se javlja diskrepanca između normativnih zahteva za digitalnim izveštavanjem i stvarnog nivoa digitalne zrelosti organizacija. Ta nesrazmera između tehnoloških mogućnosti i institucionalne spremnosti stvara istraživački prostor koji do sada nije dovoljno teorijski sistematizovan niti empirijski opisan.

Dodatnu složenost problema predstavlja pitanje analitičkih implikacija digitalne transformacije. Digitalizacija finansijskog izveštavanja trebalo bi da omogući tačnije, dostupnije i brže informacije, ali još uvek nije jasno da li to u praksi dovodi do kvalitativno bolje analize i donošenja odluka. Brojni autori ukazali su na rizike koji prate digitalnu automatizaciju – od algoritamskih grešaka do etičkih dilema u korišćenju veštačke inteligencije u finansijskim analizama (Schneider et al., 2020; OECD, 2022). U tom kontekstu, nije dovoljno proučavati digitalnu transformaciju samo kao tehnički fenomen, već i kao promenu u načinu na koji organizacije razumeju, vrednuju i koriste računovodstvene informacije.

Zbog navedenih razloga, postojala je potreba da se istraži kako digitalna transformacija konkretno utiče na strukturu, kvalitet i analitičku upotrebljivost računovodstvenih informacija u savremenom poslovanju. U radu je stoga analiziran teorijski i institucionalni okvir digitalnog računovodstva, identifikovane su ključne tehnologije i procesi koji ga oblikuju, te empirijski sagledano stanje i trendovi u Srbiji kroz desk-istraživanje zasnovano na dostupnim izvorima i praksi odabranih preduzeća. Cilj istraživanja bio je da se utvrdi u kojoj meri digitalna transformacija menja računovodstvene funkcije i njihovu ulogu u analizi finansijskih izveštaja. Polazna hipoteza glasila je da digitalna transformacija, iako formalno prisutna u računovodstvenim procesima, još nije u potpunosti dovela do suštinske promene analitičkog pristupa finansijskim informacijama u Srbiji.

2. TEORIJSKI OKVIR DIGITALNE TRANSFORMACIJE U RAČUNOVODSTVU

Digitalna transformacija predstavlja jedan od najsveobuhvatnijih procesa promene savremenog poslovanja. U literaturi se definiše kao strateška integracija digitalnih tehnologija u sve aspekte poslovanja sa ciljem stvaranja nove vrednosti, unapređenja efikasnosti i transformacije organizacione kulture (Bharadwaj et al., 2013; Vial, 2019). Za razliku od puke digitalizacije, koja podrazumeva konverziju analognih procesa u digitalni oblik, digitalna transformacija uključuje dubinsku promenu poslovnih modela, procesa odlučivanja i odnosa sa korisnicima (Verhoef et al., 2021).

U oblasti finansija i računovodstva, digitalna transformacija ima dvostruko značenje:

- (1) tehnološko-procesnu dimenziju, koja se odnosi na automatizaciju i integraciju računovodstvenih aktivnosti putem informacionih sistema, i
- (2) analitičko-upravljačku dimenziju, koja se odnosi na korišćenje digitalnih podataka za stratešku analizu i odlučivanje.

Evolucija koncepta može se posmatrati kroz tri faze:

- digitalizacija (1990–2005) – prelazak sa papirnih na elektronske dokumente;
- automatizacija (2005–2015) – uvođenje ERP i BI sistema, čime računovodstvo postaje deo integrisanog informacionog okruženja;
- inteligentna transformacija (2015–danas) – upotreba veštačke inteligencije, robotizacije procesa (RPA) i analitike velikih podataka za real-time donošenje odluka (IFAC, 2021; ACCA, 2020).

Digitalna transformacija, dakle, nije jednokratni tehnološki projekat, već kontinuiran proces evolucije računovodstvenih funkcija u kontekstu digitalne ekonomije (OECD, 2022).

2.1. Digitalna transformacija u finansijsko-računovodstvenim funkcijama

Računovodstvo, kao informaciona osnova poslovnog odlučivanja, direktno je pogođeno digitalnim promenama. Proces digitalne transformacije računovodstvenih funkcija obuhvata i razvoj integrisanog izveštavanja koje povezuje finansijske i nefinansijske aspekte poslovanja, a izveštavanje o održivosti postaje važan instrument unapređenja društvene odgovornosti preduzeća i povećanja poverenja zainteresovanih strana (Dmitrović et al., 2024).

U okviru finansijsko-računovodstvenih funkcija transformacija se odvija na nekoliko međusobno povezanih nivoa (IFAC, 2021):

1. Operativni nivo – digitalizacija unosa i obrade podataka, automatizacija knjiženja i kontrole, uvođenje elektronskih dokumenata i e-faktura;
2. Taktički nivo – integracija računovodstvenih modula sa ERP sistemima (SAP, Oracle, Microsoft Dynamics) i formiranje centralizovanih data-warehouse rešenja;
3. Strateški nivo – korišćenje digitalnih podataka i analitičkih modela (AI, machine learning) za prediktivne analize, planiranje i evaluaciju rizika.

U okviru ovog procesa, računovodstvene funkcije sve više prelaze iz transakcionog u analitički režim rada (Warren et al., 2015). Računovodstveni profesionalci postaju „data interpreters”, odnosno stručnjaci koji kombinuju računovodstveno znanje sa razumevanjem analitičkih alata i tehnologija.

Taj prelaz prati i koncept „računovodstva u realnom vremenu” (real-time accounting), koji omogućava generisanje ažuriranih izveštaja i pokazatelja bez vremenskog pomaka između transakcije i analize.

Na institucionalnom nivou, digitalna transformacija računovodstvenih funkcija podrazumeva usklađivanje sa međunarodnim standardima izveštavanja i digitalnog formata podataka. U Evropskoj uniji, to je realizovano kroz European Single Electronic Format – ESEF (EU 2019/815), koji uvodi obaveznu primenu XBRL/iXBRL tehnologije u izveštavanju javnih kompanija (IFRS Foundation, 2023).

Slične smernice sprovodi i OECD (2022) kroz preporuke za digitalnu interoperabilnost i otvorene podatke u finansijskom sektoru.

2.2. Pregled relevantne literature

Teorijski okvir istraživanja oslanja se na recentnu naučnu i stručnu literaturu koja digitalnu transformaciju posmatra u kontekstu računovodstva, poslovne analitike i korporativnog izveštavanja. U globalnom kontekstu ističu se kao recentni sledeći nalazi:

- ACCA (2020) i IFAC (2021) ukazuju da digitalne tehnologije redefinišu ulogu računovođa: sa „čuvara evidencije” na „analitičare i savetnike” u procesima odlučivanja.
- OECD (2022) naglašava da digitalna transformacija povećava transparentnost i smanjuje transakcione troškove kroz standardizovane digitalne formate podataka.
- IFRS Foundation (2023) ističe značaj digitalnih taksonomija (IFRS Digital Taxonomy, XBRL) za automatizovano prikupljanje i analizu finansijskih informacija.
- Warren, Moffitt i Byrnes (2015) razvijaju koncept digitalnog računovodstva kao discipline koja spaja računovodstvenu teoriju i analitiku velikih podataka.

U evropskom kontekstu, radovi (Verhoef et al., 2021; Vial, 2019) ističu digitalnu transformaciju kao ključni instrument konkurentnosti, posebno u finansijskom sektoru.

U domaćoj literaturi se analiziraju izazovi digitalizacije računovodstvenih informacionih sistema u Srbiji i ukazuju poboljšanje korporativnog izveštavanja i opšte dobro na nacionalnom i regionalnom nivou te da povećanje znanja za implementaciju informacionih tehnologija i prilagođavanje upravljačkog računovodstva digitalnim inovacijama doprinosi širenju društvenih i organizacionih efekata, utičući u određenoj meri na operativne i upravljačko-ekonomske procese u privrednim subjektima (Vićentijević, 2021).

Sve navedene studije potvrđuju da digitalna transformacija nije samo tehnološki fenomen, već proces redefinisanja uloge računovodstva u savremenoj ekonomiji – od administrativne do analitičke i strateške funkcije. Time se formira teorijska osnova za razumevanje empirijskog dela ovog rada, koji analizira institucionalni okvir i stanje prakse digitalnog računovodstva u Srbiji.

3. TEHNOLOŠKI ASPEKTI DIGITALNE TRANSFORMACIJE RAČUNOVODSTVA

Digitalna transformacija računovodstvenih funkcija u velikoj meri se oslanja na tehnološke inovacije koje omogućavaju automatizaciju i integraciju poslovnih procesa. Najznačajnije među njima su ERP sistemi, robotizacija poslovnih procesa (RPA), veštačka inteligencija (AI), blockchain tehnologija i cloud računovodstvo (IFAC, 2021; OECD, 2022).

ERP (Enterprise Resource Planning) sistemi predstavljaju jezgro digitalne infrastrukture savremenog računovodstva. Njihova osnovna uloga je da povežu računovodstvene module sa nabavkom, prodajom, zalihama, finansijama i ljudskim resursima u jedinstveni informacioni tok. Integracija ERP sistema omogućava automatsko knjiženje transakcija, momentalno ažuriranje bilansnih pozicija i generisanje prilagođenih finansijskih izveštaja. Time se smanjuje broj ručnih intervencija i grešaka, dok računovodstveni tim prelazi sa operativnih na analitičke zadatke.

Robotizacija poslovnih procesa (RPA) koristi softverske robote koji automatizuju repetitivne zadatke – unos podataka, kontrolu računa, usklađivanje dokumenata i formiranje izveštaja. U računovodstvu, RPA omogućava bržu i standardizovanu obradu podataka, oslobađajući vreme za analizu i interpretaciju (ACCA, 2020). RPA se često kombinuje sa veštačkom inteligencijom, čime proces postaje adaptivan – roboti ne samo da izvršavaju instrukcije, već i „uče” na osnovu istorijskih obrazaca (Vasarhelyi et al., 2015).

Veštačka inteligencija (AI) i mašinsko učenje (ML) uvode novu dimenziju analitike u računovodstvu. Njihova primena obuhvata automatsko prepoznavanje dokumenata, analizu rizika, procenu verovatnoće greške, kao i prediktivno modeliranje poslovnih trendova (Schneider et al., 2020). Na taj način, računovodstveni sistemi postaju deo inteligentnog poslovnog ekosistema koji generiše uvide u realnom vremenu.

Blockchain tehnologija donosi promenu u načinu verifikacije i trajnog čuvanja finansijskih transakcija. Zahvaljujući principima distribuirane knjige (distributed ledger), blockchain eliminiše potrebu za centralnim posrednicima, čime se povećava transparentnost i nepromenljivost podataka (Dai & Vasarhelyi, 2017). Iako se blockchain još uvek nalazi u fazi eksperimentalne primene u računovodstvu, očekuje se da će u budućnosti postati osnova za automatizovano revizorsko praćenje i digitalnu verifikaciju podataka.

Cloud računovodstvo omogućava pristup finansijskim podacima i aplikacijama u oblaku, čime se obezbeđuje skalabilnost, udaljeni pristup i niži troškovi infrastrukture (Kokina & Davenport, 2017). Kombinacija cloud i ERP rešenja omogućava real-time ažuriranje finansijskih informacija, integraciju sa analitičkim alatima i veću bezbednost kroz sistemske back-up mehanizme.

3.1. Promene u računovodstvenim procesima i kontrolnim mehanizmima

Uvođenjem digitalnih tehnologija menja se sama struktura računovodstvenog procesa — od prikupljanja podataka, preko knjiženja, do izveštavanja i analize. Tradicionalno, računovodstveni proces bio je sekvencijalan i reaktivan; u digitalnom okruženju on postaje integrisan i proaktivan (IFAC, 2021; Warren et al., 2015). Ključne promene uključuju:

- automatizaciju ulaznih podataka putem e-faktura i elektronskih evidencija (APR, 2023);
- integrisano knjiženje i kontrolu u ERP sistemima, gde svaka transakcija automatski prolazi logičke i numeričke validacije;
- standardizovane kontrolne mehanizme, u kojima softver automatski prepoznaje odstupanja od prethodnih obrazaca (npr. neobične kombinacije konta, datuma, iznosa);
- digitalne tragove revizije (audit trail), koji omogućavaju potpunu sledljivost svih unosa i izmena podataka (Schneider et al., 2020).

Ove promene povećavaju transparentnost i odgovornost računovodstvenih sistema, ali istovremeno postavljaju nove zahteve za upravljanje rizicima i zaštitu podataka.

Savremeni informacioni sistemi uvode kontrole u stvarnom vremenu, čime se značajno smanjuje broj post-faktum korekcija, ali se otvara i pitanje automatizovanih grešaka — kada sistem pogrešno prepozna ili pogrešno klasifikuje transakciju bez ljudske intervencije.

Uloga računovođe se, stoga, transformiše: on više nije samo kontrolor tačnosti, već i upravljač integritetom digitalnog podatka. IFAC (2021) posebno ističe potrebu za novim profilom stručnjaka – kombinacijom računovodstvenih, IT i analitičkih kompetencija, koji mogu razumeti kako se računovodstveni algoritmi „ponašaju” u digitalnom okruženju.

3.2. Uticaj na tačnost, transparentnost i efikasnost obrade podataka

Tehnološke inovacije značajno utiču na kvalitet računovodstvenih informacija, koji se meri kroz tri osnovna kriterijuma: tačnost, transparentnost i efikasnost (OECD, 2022; ACCA, 2020).

- 1 Tačnost podataka – Automatizacija kroz ERP i RPA smanjuje mogućnost ljudske greške i povećava doslednost unosa. AI alati dodatno unapređuju verifikaciju, otkrivajući anomalije koje bi u tradicionalnom sistemu prošle nezapaženo (Schneider et al., 2020).
- 2 Transparentnost izveštavanja – Primena XBRL formata i digitalnih taksonomija omogućava mašinski čitljivo i komparabilno izveštavanje, čime se povećava poverenje korisnika informacija (IFRS Foundation, 2023). Blockchain tehnologija dodatno osigurava nepromenljivost i sledljivost podataka.
- 3 Efikasnost procesa – Digitalni računovodstveni sistemi skraćuju vreme izrade finansijskih izveštaja, obezbeđujući dostupnost informacija u realnom vremenu. Cloud rešenja omogućavaju dostupnost izveštaja sa bilo koje lokacije, što naročito olakšava konsolidaciju i interni kontroling (Kokina & Davenport, 2017).

Uprkos prednostima, digitalna transformacija nosi i novu strukturu rizika: sajber-bezbednost, gubitak podataka u cloud okruženju, etičke dileme pri automatizovanim odlukama i zavisnost od tehnoloških dobavljača (ACCA, 2020; OECD, 2022). Zbog toga savremeno računovodstvo mora razvijati mehanizme kontrolne otpornosti (resilience controls) koji obezbeđuju pouzdanost digitalnih podataka i algoritamskih procedura.

4. IMPLIKACIJE DIGITALNE TRANSFORMACIJE ZA ANALIZU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

Digitalna transformacija radikalno menja strukturu i format računovodstvenih podataka koji se koriste u analizi finansijskih izveštaja. Tradicionalni izveštaji zasnovani su na agregiranim, periodično ažuriranim podacima, dok digitalno izveštavanje omogućava dinamične, detaljne i mašinski čitljive informacije (IFRS Foundation, 2023; OECD, 2022).

Najvažniji tehnološki pomak u tom smislu jeste uvođenje XBRL (eXtensible Business Reporting Language) i iXBRL (Inline XBRL) formata, koji omogućavaju strukturiranje finansijskih izveštaja prema međunarodnim taksonomijama. Time se podaci iz finansijskih izveštaja pretvaraju u standardizovane digitalne elemente koji mogu biti direktno analizirani, upoređivani i povezivani s drugim izvorima podataka.

Ovakva dostupnost podataka značajno menja prirodu analize:

- analitičari više ne zavise od statičnih PDF dokumenata, već koriste interaktivne baze podataka (npr. ESMA, EDGAR, BELEX Data).
- računovodstvene analize mogu se automatizovati kroz softverske procedure koje izvlače i obrađuju informacije u realnom vremenu.
- struktura finansijskih izveštaja postaje granularnija — informacije se mogu filtrirati po segmentima, tržištima, proizvodima ili vremenskim periodima, što omogućava precizniju procenu performansi.

U praksi, digitalizacija podataka otvara mogućnost kreiranja centralizovanih analitičkih skladišta (data warehouse) i dashboard sistema koji prate ključne finansijske i nefinansijske pokazatelje (Kokina & Davenport, 2017). Na taj način, granica između računovodstvenog izveštavanja i finansijske analize postaje sve tanja — oba procesa se odvijaju unutar istog digitalnog okruženja.

4.1. Uticaj digitalnih alata na računovodstvenu analitiku

Upotreba digitalnih analitičkih alata predstavlja ključnu sponu između računovodstvenog izveštavanja i poslovne analize. Savremeni alati poput Power BI, Tableau, SAP Analytics Cloud, IBM Cognos, ali i open-source platforme (Python, R), omogućavaju vizualizaciju i modelovanje finansijskih pokazatelja u realnom vremenu (Warren et al., 2015; Schneider et al., 2020).

U poređenju sa tradicionalnim metodama (Excel, statičke tabelle), digitalni alati nude višestruke prednosti:

- integraciju različitih izvora podataka (računovodstveni, tržišni, operativni);
- brzu izradu interaktivnih grafokona i izveštaja;
- mogućnost primene naprednih analitičkih metoda, kao što su regresiona analiza, simulacija scenarija, i prediktivno modelovanje.

Ovi alati povećavaju kapacitet računovodstvenih analitičara da prepoznaju trendove i rizike pre nego što se oni materijalizuju u finansijskim rezultatima. Na primer, korišćenjem Python biblioteka poput *pandas* i *statsmodels*, moguće je izračunati i testirati finansijske pokazatelje automatizovano, dok *Power BI* omogućava njihovu vizuelnu interpretaciju u realnom vremenu.

Na taj način, analiza finansijskih izveštaja prelazi iz statičnog procesa u dinamičku, interaktivnu i kolaborativnu aktivnost (ACCA, 2020).

Posebno značajan pomak predstavlja razvoj integrisanih analitičkih modela (Integrated Reporting & Analytics – IAR) koji kombinuju finansijske i nefinansijske (ESG) podatke, omogućavajući sveobuhvatniju procenu korporativne vrednosti (OECD, 2022). Izveštavanje o ESG faktorima razvilo se u globalni standard korporativnog izveštavanja i postalo jedan od glavnih pokretača primene koncepta održivosti u poslovnim modelima preduzeća. Iako su međunarodni standardi široko prihvaćeni, brojni izveštaji i dalje pokazuju nedostatak transparentnosti, neusaglašenost u prikazu podataka i preterano isticanje pozitivnih aspekata poslovanja, dok se izazovi i rizici često zanemaruju (Čavlin, et. al). Ovakvi modeli zahtevaju da računovodstveni sistemi budu interoperabilni i povezani sa drugim bazama podataka (npr. održivost, upravljanje, ljudski kapital), što menja i pristup analitičkom okviru finansijskih izveštaja.

4.2. Analitičke mogućnosti u realnom vremenu

Jedna od najznačajnijih implikacija digitalne transformacije jeste prelazak sa periodičnog na kontinuirano i real-time izveštavanje. U tradicionalnom sistemu, analiza finansijskih izveštaja bila je vremenski ograničena — najčešće na godišnji ili kvartalni nivo. Digitalni sistemi omogućavaju da se podaci ažuriraju i analiziraju momentalno, čime analiza postaje deo svakodnevnog procesa upravljanja (IFAC, 2021).

Real-time reporting donosi višestruke koristi:

- omogućava ranije prepoznavanje finansijskih i operativnih rizika,
- povećava reaktivnost menadžmenta, i
- poboljšava interni kontroling kroz stalno praćenje KPI pokazatelja.

U praksi, to znači da finansijski pokazatelji (npr. likvidnost, zaduženost, profitabilnost) mogu biti vizualizovani i analizirani u svakom trenutku, bez potrebe za čekanjem završnih bilansa.

Kompanije koje koriste cloud i ERP integrisane sisteme imaju mogućnost autonomne analitike – softver automatski identifikuje trendove, predlaže korektivne mere ili upozorava na nepravilnosti (Schneider et al., 2020).

Ovaj pristup ima i strateške implikacije: računovodstvo postaje izvor prediktivnih informacija, što omogućava proaktivno donošenje odluka i prilagođavanje poslovnih strategija u realnom vremenu. U tom kontekstu, analiza finansijskih izveštaja više nije samo retrospektivna evaluacija, već alat za anticipaciju i modelovanje budućih performansi.

4.3. Rizici i ograničenja digitalne analitike

Iako digitalna transformacija donosi brojne prednosti, ona otvara i nove izazove koji se odnose na pouzdanost podataka, bezbednost sistema i etička pitanja (OECD, 2022; ACCA, 2020). Kao ključna izvorišta rizika se ističu:

a) Automatizovane greške i „crne kutije” algoritama, naime automatizovani procesi mogu proizvesti sistematske greške ako algoritmi nisu pravilno dizajnirani ili ako se pogrešni podaci unesu u sistem. Ova pojava, poznata kao *automation bias*, smanjuje ljudsku kontrolu nad interpretacijom rezultata (Schneider et al., 2020).

b) Sajber-bezbednost i zaštita podataka, naime cloud računovodstvo i povezanost informacionih sistema povećavaju izloženost rizicima hakerskih napada i curenja poverljivih finansijskih informacija (Kokina & Davenport, 2017). Zato se u savremenim računovodstvenim sistemima razvijaju tzv. *resilient controls* — mehanizmi koji kombinuju automatizovane alate i ljudski nadzor.

c) Etika i odgovornost, naime automatizacija analitičkih procesa postavlja pitanje odgovornosti za greške u interpretaciji kada odluke donosi algoritam. IFAC (2021) upozorava da profesionalna odgovornost računovođa mora obuhvatiti razumevanje načina na koji digitalni sistemi funkcionišu i granice njihove pouzdanosti.

Uprkos ovim ograničenjima, većina autora se slaže da je digitalna analitika nezaustavljiv pravac razvoja računovodstva i da njeno odgovorno korišćenje može značajno povećati transparentnost i kvalitet donošenja odluka. Analizom teorijskih i tehnoloških aspekata digitalne transformacije može se zaključiti da savremeno računovodstvo sve više funkcioniše u digitalnom ekosistemu koji povezuje izveštavanje, analitiku i odlučivanje u jedinstveni informacioni tok. Uvođenje digitalnih alata, standardizovanih formata i automatizovanih procesa ne menja samo tehničku formu finansijskih izveštaja, već i samu prirodu analize – iz retrospektivne u prediktivnu, vizuelnu i interaktivnu.

Ovakve promene imaju i praktične implikacije za domaći kontekst. Srbija se, kroz postupno uvođenje elektronskog izveštavanja i digitalne infrastrukture, nalazi u fazi tranzicije između tradicionalnog i digitalnog računovodstvenog sistema. Zbog toga je opravdano sprovesti desk-istraživanje koje, na osnovu javno dostupnih izvora i regulatornih dokumenata, sagledava stepen digitalne transformacije računovodstvenih funkcija u Srbiji i njene implikacije za analizu finansijskih izveštaja. Empirijski deo rada, koji sledi, ima za cilj da kroz pregled literature, zakonskih propisa i prakse odabranih preduzeća pruži utemeljen uvid u institucionalne, tehnološke i analitičke aspekte digitalnog računovodstva u domaćim uslovima, čime se teorijski okvir rada prevodi u praktični analitički kontekst.

5. METODOLOŠKI OKVIR I IZVORI ISTRAŽIVANJA

U skladu sa ciljem rada, istraživanje je zasnovano na sekundarnom pristupu, koji podrazumeva analizu i sintezu postojećih podataka, dokumenata i relevantne naučne i stručne literature iz oblasti digitalne transformacije i računovodstva. Ovaj metod je posebno prikladan kada je predmet istraživanja proces ili pojava koja se već reflektuje kroz javno dostupne izvore i institucionalne dokumente, a čije je empirijsko posmatranje moguće sprovesti bez neposrednog prikupljanja primarnih podataka (Yin, 2018; Flick, 2018).

Desk-istraživanje u ovom radu obuhvata tri komplementarne faze:

1. Analitički pregled teorijskih i stručnih izvora

U ovoj fazi sagledani su najznačajniji domaći i međunarodni radovi, izveštaji i smernice relevantnih organizacija koje se bave digitalizacijom računovodstva, korporativnim izveštavanjem i informacionim

tehnologijama. Poseban značaj imaju studije i dokumenti međunarodnih tela kao što su International Federation of Accountants – IFAC (2021), Association of Chartered Certified Accountants – ACCA (2020), OECD (2022) i IFRS Foundation (2023), koji naglašavaju transformativnu ulogu digitalnih tehnologija u računovodstvenim funkcijama i potrebu za jačanjem digitalnih kompetencija profesionalnih računovođa.

2. Pregled regulatornog i institucionalnog okvira Republike Srbije

U drugoj fazi analizirani su važeći propisi i strateški dokumenti koji uređuju oblast računovodstva, digitalizacije i finansijskog izveštavanja. Posebna pažnja posvećena je Zakonu o računovodstvu (Sl. glasnik RS, br. 73/2019, 44/2021, 118/2021) i Pravilniku o formi i sadržaju finansijskih izveštaja (Ministarstvo finansija, 2021), koji predviđaju elektronsko podnošenje izveštaja i prelazak na XBRL standard. Analizirani su i dokumenti Agencije za privredne registre (APR, 2023) o digitalnom izveštavanju i tehničkim specifikacijama formata podataka.

Paralelno, sagledane su i nacionalne strategije koje posredno utiču na digitalnu transformaciju računovodstva — Strategija razvoja digitalnih veština 2023–2028 (Vlada Republike Srbije, 2023) i Strategija razvoja informacionog društva i digitalne transformacije 2021–2030 (Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, 2021) — koje u svojim ciljevima predviđaju digitalizaciju poslovnih procesa i jačanje institucionalne infrastrukture.

3. Deskriptivna analiza prakse odabranih preduzeća sa Beogradske berze (BELEX)

U završnoj fazi izvršeno je kvalitativno posmatranje javno dostupnih godišnjih izveštaja i investitorskih portala izabranih emitenta sa BELEX-a (npr. NIS a.d., Metalac a.d., Telekom Srbija a.d., Energoprojekt Holding a.d., Messer Tehnogas a.d.). Posmatrani su elementi kao što su digitalni format i dostupnost izveštaja, postojanje interaktivnih investitorskih stranica, korišćenje ERP ili BI rešenja (ako su pomenuta), te prisustvo analitičkih interpretacija uz finansijske pokazatelje (Đukić & Krstić, 2021). Cilj nije bio kvantifikacija, već deskriptivni prikaz stepena digitalizacije i njenih implikacija na računovodstvenu analizu.

Ovakav pristup omogućava da se identifikuju konkretni primeri dobre prakse, kao i ograničenja u implementaciji digitalnih tehnologija u računovodstvenom izveštavanju u domaćim uslovima. Metodološki okvir se zasniva na analitičko-sintetičkom i komparativnom pristupu, uz kombinovanje kvalitativnih pokazatelja iz različitih izvora. Dobijeni uvidi

interpretirani su kroz teorijski okvir digitalne transformacije računovodstvenih funkcija i savremenih tendencija u poslovnoj analitici (Warren et al., 2015). Ovakav pristup omogućava da se, bez izvođenja primarnog istraživanja, izvede pouzdana sekundarna empirijska sinteza o stanju i perspektivama digitalnog računovodstva u Srbiji.

5.1. Pregled relevantne literature

Istraživanje se oslanja na značajan broj teorijskih i institucionalnih izvora koji razmatraju digitalizaciju računovodstva i promene u načinu analize finansijskih izveštaja. U međunarodnoj literaturi, autori kao što su Warren, Moffitt i Byrnes (2015) ističu da digitalne tehnologije menjaju logiku računovodstvenog procesa, prelaskom sa retrospektivne na prediktivnu analitiku dok IFAC (2021) i ACCA (2020) ukazuju na rastuću potrebu za uvođenjem digitalnih kompetencija u računovodstvenu profesiju.

U kontekstu digitalnog finansijskog izveštavanja, dokumenti IFRS Foundation (2023) i OECD (2022) detaljno opisuju razvoj i primenu XBRL (eXtensible Business Reporting Language) standarda, koji predstavlja osnovu za automatizovano prikupljanje i analizu finansijskih podataka. Na domaćem nivou, istraživanja ukazuju da se Srbija digitalno prilagođava globalnim zahtevima te da je sve veća svest o neophodnosti otvaranja računovodstvene tehnologije za nove tehnologije, koju prati normativna osnova za prelazak na elektronske i standardizovane formate izveštavanja (Rupić, et al., 2022).

Zajednički zaključak svih analiziranih radova jeste da digitalna transformacija ne utiče samo na tehnički aspekt računovodstva (automatizaciju unosa i izveštavanja), već i na analitičku dimenziju, jer omogućava dublju, bržu i precizniju interpretaciju finansijskih podataka, što direktno menja način na koji se analiziraju i donose poslovne odluke.

6. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati desk-istraživanja ukazuju da digitalna transformacija računovodstvenih funkcija u Srbiji napreduje postepeno, ali da su prisutni jasni institucionalni, tehnološki i profesionalni preduslovi za ubrzanje procesa u narednom periodu. Analiza dostupnih izvora pokazala je da digitalizacija nije samo tehnička promena načina evidentiranja i izveštavanja, već i strukturna transformacija uloge računovodstva — od

retrospektivne evidencije ka analitičko-prediktivnom tumačenju podataka (Warren et al., 2015).

Savremena literatura prepoznaje četiri ključne dimenzije uticaja digitalne transformacije na računovodstvo:

1. Automatizacija procesa, kroz integraciju ERP i RPA sistema.
2. Standardizacija i interoperabilnost podataka, zasnovana na XBRL tehnologiji (IFRS Foundation, 2023).
3. Analitička obrada podataka u realnom vremenu, korišćenjem naprednih BI i AI alata (ACCA, 2020).
4. Promena kompetencijskog profila računovođa, gde se tradicionalne knjigovodstvene veštine dopunjuju digitalnim i analitičkim znanjima (IFAC, 2021).

Ove dimenzije transformišu računovodstveni informacioni sistem iz zatvorenog administrativnog podsistema u integrisani analitički mehanizam koji podržava odlučivanje i strateško planiranje. U tom kontekstu, analiza finansijskih izveštaja postaje deo šireg koncepta „računovodstva podataka“ (data-driven accounting), gde se informacije obrađuju, vizualizuju i interpretiraju u digitalnom okruženju.

Pregled zakonodavstva i strateških dokumenata Republike Srbije pokazuje da su u poslednjih pet godina stvoreni osnovni normativni uslovi za digitalizaciju finansijskog izveštavanja. Zakon o računovodstvu (Sl. glasnik RS, br. 73/2019, 44/2021, 118/2021) i prateći Pravilnik o formi i sadržaju finansijskih izveštaja (Ministarstvo finansija, 2021) uvode obavezu elektronskog podnošenja i čuvanja finansijskih izveštaja, čime je stvoren institucionalni okvir za prelazak na XBRL standard.

Agencija za privredne registre (APR, 2023) razvila je elektronski sistem za dostavljanje i obradu finansijskih izveštaja, koji omogućava delimičnu mašinsku čitljivost podataka, ali još uvek ne koristi puni potencijal strukturiranog digitalnog formata (npr. iXBRL). U poređenju sa praksom Evropske unije, gde je XBRL obavezni standard u skladu sa ESEF regulativom (EU 2019/815), Srbija se nalazi u fazi prelaska između PDF-baziranih i potpuno strukturiranih formata.

U oblasti institucionalne podrške, dokumenti Strategije razvoja digitalnih veština 2023–2028 (Vlada RS, 2023) i Strategije razvoja informacionog društva i digitalne transformacije 2021–2030 (Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, 2021) definišu pravce razvoja digitalne infrastrukture i profesionalnih kompetencija, ali ne uključuju konkretne ciljeve u

domenu računovodstva. Odsustvo specifičnog „okvira digitalnog računovodstva” predstavlja jedno od glavnih ograničenja trenutnog sistema.

6.1. Deskriptivna analiza prakse na primeru izabranih preduzeća

Analiza javno dostupnih godišnjih izveštaja i investitorskih portala nekoliko izabranih emitenta sa Beogradske berze (NIS a.d., Telekom Srbija a.d., Metalac a.d., Energoprojekt Holding a.d. i Messer Tehnogas a.d.) pokazala je sledeće obrasce:

- sva posmatrana preduzeća objavljuju finansijske izveštaje u PDF formatu, dok je interaktivna struktura podataka (npr. XBRL) još uvek odsutna.
- investitorske stranice sadrže osnovne finansijske informacije, ali retko nude vizuelizovane ili analitičke prikaze ključnih pokazatelja.
- samo pojedine kompanije (npr. NIS a.d. i Telekom Srbija a.d.) u svojim izveštajima pominju korišćenje ERP i BI rešenja, bez detalja o integraciji sa procesima izveštavanja.
- analitička interpretacija finansijskih pokazatelja (npr. analiza likvidnosti, profitabilnosti, rentabilnosti) uglavnom se svodi na kratke komentare bez metodoloških objašnjenja ili prikaza scenarija.

Na osnovu ovih nalaza može se zaključiti da je stepen digitalne zrelosti računovodstvenih funkcija u srpskim preduzećima srednjeg nivoa – tehnička infrastruktura postoji, ali nije u potpunosti iskorišćena za unapređenje analitičkih funkcija. Nedostatak standardizovanih formata (XBRL), automatizovanih kontrola i otvorenih podataka ograničava mogućnost napredne analize i komparativnih pregleda između kompanija.

Rezultati desk-istraživanja potvrđuju da se digitalna transformacija računovodstvenih funkcija u Srbiji nalazi u tranzicionoj fazi — tehnički uslovi za digitalno izveštavanje postoje, ali njihova integracija sa analitičkim procesima još uvek nije ostvarena u punom obimu.

Digitalizacija izveštavanja omogućava bržu i tačniju obradu podataka, međutim, bez standardizovanog formata i automatizovanih kontrola, analitička vrednost podataka ostaje ograničena (IFRS Foundation, 2023; OECD, 2022).

Tabela 1. Uporedni prikaz digitalne transformacije računovodstva – Srbija i Evropska unija

Aspekt	Srbija	Evropska unija (ESEF okruženje)
Regulatorni okvir	Zakon o računovodstvu i Pravilnik o elektronskom izveštavanju (2021); XBRL još u fazi pripreme	Uredba (EU) 2019/815 – obavezna primena XBRL/iXBRL od 2021. godine
Institucionalna infrastruktura	APR kao centralna baza, ali sa PDF formatom izveštaja	ESMA i nacionalni regulatori koriste jedinstvenu XBRL taksonomiju
Digitalni format izveštaja	Elektronsko dostavljanje (PDF), ograničena strukturalnost	Strukturirani XBRL format sa automatskom validacijom
Investitorski portali i pristup podacima	Osnovni finansijski podaci, bez interaktivnosti	Interaktivni dashboardi i otvoreni podaci (open data APIs)
Analitička podrška	Interna, fragmentisana; ograničena BI integracija	Automatizovana analitika i poređenje između izveštaja
Kompetencije profesionalaca	U fazi razvoja; programi stručnog usavršavanja u inicijalnoj fazi	Digitalne i analitičke kompetencije deo profesionalnih standarda (ACCA, IFAC)

Ključni izazovi identifikovani u istraživanju odnose se na:

- nedovoljnu standardizaciju formata izveštaja,
- nedostatak digitalnih kompetencija kod računovodstvenog kadra, i
- slabu povezanost između računovodstvenih sistema i analitičkih alata.

Sa druge strane, prilike leže u usklađivanju sa EU praksom, razvoju digitalnih veština i uvođenju XBRL-a kao obaveznog formata. Time bi se omogućilo automatsko prikupljanje, poređenje i analiza finansijskih podataka, što bi značajno unapredilo kvalitet i korisnost finansijskih izveštaja u procesu odlučivanja.

ZAKLJUČAK

Digitalna transformacija računovodstva, kako pokazuje ovo istraživanje, nije prolazna tehnološka promena već proces koji preoblikuje samu logiku finansijskog izveštavanja i analize. Polazeći od pitanja kako digitalne tehnologije menjaju strukturu, tok i interpretaciju računovodstvenih informacija, istraživanje je pokazalo da digitalizacija deluje istovremeno kao pokretač efikasnosti i kao katalizator evolucije profesionalne uloge računovođe. Računovodstvo, nekada posmatrano kao mehanizam evidencije prošlih događaja, danas postaje deo dinamičnog informacionog sistema koji u realnom vremenu generiše, tumači i komunicira finansijske i nefinansijske podatke.

Teorijski okvir rada osvetlio je višedimenzionalnu prirodu digitalne transformacije — njene tehnološke, organizacione i analitičke aspekte. U okviru tog okvira, identifikovano je da se ključne promene odvijaju kroz integraciju informacionih sistema (ERP, RPA, AI, cloud, blockchain) i standardizaciju formata izveštavanja (XBRL/iXBRL), što zajedno čini osnovu digitalne zrelosti računovodstvenih funkcija. Tehnologija, međutim, sama po sebi ne garantuje transformaciju: suštinska promena ogleđa se u prelasku sa rutinskog evidentiranja na analitičko tumačenje i strateško donošenje odluka, čime računovodstvo postaje deo šireg ekosistema upravljačke analitike.

Primena desk-istraživanja omogućila je da se kroz pregled literature, propisa i prakse domaćih preduzeća sagleda konkretno stanje digitalne transformacije u Srbiji. Nalazi pokazuju da su institucionalni temelji postavljeni – elektronsko izveštavanje, digitalna dostava dokumenata i razvoj informacionih standarda – ali da se puni potencijal digitalnog računovodstva još uvek ne koristi. Preduzeća su prešla prag tehničke digitalizacije, ali analitička integracija, korišćenje naprednih alata i povezivanje finansijskih podataka sa strategijskim odlučivanjem tek su u začetku. Time se potvrđuje osnovna hipoteza rada: da digitalna transformacija u računovodstvu u Srbiji postoji, ali je u fazi tranzicije između tehnološke spremnosti i stvarne analitičke primene.

Odgovori na istraživačka pitanja pokazuju da digitalne tehnologije povećavaju tačnost, dostupnost i brzinu obrade računovodstvenih podataka, ali da njihova efikasnost zavisi od standardizacije formata i razvoja digitalnih kompetencija profesionalaca. U tom smislu, doprinos istraživanja leži u sistematizaciji saznanja o digitalnoj transformaciji računovodstva i u prepoznavanju kritičnih tačaka razvoja: regulatorne podrške, tehnološke infrastrukture i obrazovanja kadrova. Metodološki,

rad potvrđuje da desk-istraživanje može biti validan pristup u fazama kada empirijski podaci još nisu masovno dostupni, jer omogućava integraciju različitih izvora i formiranje sveobuhvatne slike stanja.

Istraživanje, ipak, ima svoja ograničenja. Oslanjanje na sekundarne izvore ograničava dubinu uvida u interne prakse organizacija, dok nepostojanje uniformnog digitalnog formata otežava komparativne analize između preduzeća. Buduća istraživanja trebalo bi da se usmere na kvantitativnu evaluaciju nivoa digitalne zrelosti računovodstvenih funkcija, kao i na analizu odnosa između digitalnih tehnologija i performansi preduzeća. Poseban prostor za istraživanje pruža i oblast veštačke inteligencije u računovodstvu, koja otvara etička i regulatorna pitanja o odgovornosti, transparentnosti i poverenju u automatizovane procese.

Šire posmatrano, digitalna transformacija računovodstva ima značaj koji nadilazi okvire same profesije. Ona postaje simbol prelaska sa ekonomije evidencije na ekonomiju znanja, u kojoj se vrednost ne meri količinom podataka već sposobnošću da se podaci pretvore u odluku i odluka u održivu vrednost. U tom smislu, digitalno računovodstvo ne predstavlja samo tehničku inovaciju, već novu fazu evolucije poslovnog mišljenja — onu u kojoj transparentnost, analitika i integritet postaju zajednički jezik između finansija, tehnologije i menadžmenta.

LITERATURA

1. Agencija za privredne registre – APR. (2023). *Digitalno izveštavanje - smernice i preporuke*. Beograd.
2. ACCA. (2020). *Digitalisation and the future of accountancy*. Association of Chartered Certified Accountants.
3. Bhimani, A. (Ed.). (2003). *Management accounting in the digital economy*. OUP Oxford.
4. Bharadwaj, A., El Sawy, O. A., Pavlou, P. A., & Venkatraman, N. (2013). Digital business strategy: Toward a next generation of insights. *MIS Quarterly*, 37(2), 471–482.
<https://doi.org/10.25300/MISQ/2013/37:2.3>
5. Căpușneanu, S., Topor, D. I., Constantin, D. M. O., & Marin-Pantelescu, A. (2020). Management accounting in the digital economy: evolution and perspectives. In *Improving business performance through innovation in the digital economy* (pp. 156-176). IGI Global.
<https://doi.org/10.4018/978-1-7998-1005-6.ch011>

6. Čavlin, M., Dmitrović, V., Jakovljević, N., & Đurović, M. (2024). An innovative model for performance analysis of sustainability reports. *J. Agron. Technol. Eng. Manag*, 7(6), 1276-1287. <https://doi.org/10.55817/ROCP5299>
7. Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2017). Toward blockchain-based accounting and assurance. *Journal of Information Systems*, 31(3), 5–21. <https://doi.org/10.2308/isys-51804>
8. Dmitrović, V., Čavlin, M., & Jakovljević, N. (2024). The importance of sustainability reporting in the function of improving corporate social responsibility. *Ekonomija-teorija i praksa*, 17(Special Edition), 115-140. <https://doi.org/10.5937/etp243-2115D>
9. IFAC. (2021). *The digital transformation of the accountancy profession*. International Federation of Accountants
10. IFRS Foundation. (2023). *IFRS digital taxonomy and XBRL reporting*. London.
11. Kokina, J., & Davenport, T. H. (2017). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14(1), 115–122. <https://doi.org/10.2308/jeta-51730>
12. Ministarstvo finansija Republike Srbije. (2021). *Pravilnik o formi i sadržaju finansijskih izveštaja*. Beograd.
13. Ministarstvo informisanja i telekomunikacija. (2021). *Strategija razvoja informacionog društva i digitalne transformacije 2021–2030*. Beograd.
14. OECD. (2022). *Digital transformation in business and finance*. Paris: OECD Publishing.
15. Rupić, I. B., Obradović, D. B., & Rupić, B. (2022). Značaj digitalizacije za održivost računovodstva The importance of digitalization for the sustainability of accounting. *Ecologica*, 29(106), 201-208. <https://doi.org/10.18485/ecologica.2022.29.106.9>
16. Schneider, G. P., Dai, J., Janvrin, D. J., Ajayi, K., & Raschke, R. L. (2015). Infer, predict, and assure: Accounting opportunities in data analytics. *Accounting Horizons*, 29(3), 719-742. <https://doi.org/10.2308/acch-51140>
17. Vićentijević, K. (2021). Implikacije digitalizacije računovodstva na korporativno izveštavanje. *Business Consultant/Poslovni Konsultant*, 13(106).
18. Vlada Republike Srbije. (2023). *Strategija razvoja digitalnih veština 2023–2028*. Beograd.

19. Vasarhelyi, M. A., Kogan, A., & Tuttle, B. M. (2015). Big Data in accounting: An overview. *Accounting Horizons*, 29(2), 381–396. <https://doi.org/10.2308/acch-51071>
20. Verhoef, P. C., Broekhuizen, T., Bart, Y., Bhattacharya, A., Dong, J. Q., Fabian, N., & Haenlein, M. (2021). Digital transformation: A multidisciplinary reflection and research agenda. *Journal of Business Research*, 122, 889–901. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.09.022>
21. Vial, G. (2021). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118–144. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
22. Warren, J. D., Moffitt, K. C., & Byrnes, P. (2015). How Big Data will change accounting. *Accounting Horizons*, 29(2), 397–407. <https://doi.org/10.2308/acch-51069>
23. Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE.

DIGITAL TRANSFORMATION OF ACCOUNTING – INSTITUTIONAL FRAMEWORK, CHALLENGES AND IMPLICATIONS FOR FINANCIAL STATEMENT ANALYSIS IN SERBIA

Slaviša Vučurević

Zoran Jovanović

Dejan Jovanović

Goran Paunović

Abstract: *Digital transformation of contemporary accounting is changing the way financial information is collected, processed, and interpreted, thereby transforming traditional accounting functions into a dynamic analytical and managerial system. The aim of this study was to examine how digital technologies influence the structure and analytical usability of accounting data, with particular reference to the institutional and technological framework in Serbia. Using a desk research*

approach, the study analyzes theoretical models, regulatory documents, relevant literature, and the practices of selected companies listed on the Belgrade Stock Exchange. The results show that digital transformation contributes to greater accuracy, transparency, and efficiency of financial reporting, but its full analytical application has not yet been achieved. A gap has been identified between formally introduced digital processes and the actual integration of analytical tools into accounting practice. Key challenges relate to the standardization of formats, the development of digital competencies, and data security. The study indicates that digital accounting in Serbia represents a transitional phase between technical digitalization and analytical transformation. The findings have scientific significance in the systematization of contemporary approaches to digital accounting and practical value for improving institutional and professional capacities in the field of financial reporting and analysis.

Key words: *digital transformation; accounting functions; financial reporting; financial statement analysis; digital accounting; information technologies; business analytics.*